

Risikovurdering – Hvitvasking, terrorfinansiering og finansiering av spredning av masseødeleggelsesvåpen, oktober 2024

Innhold

1	Risikovurdering oppsummert	3
1.1	Risikovurderingen for de enkelte spillkategorier i Norge kan oppsummeres slik:	3
2	Innledning	5
2.1	Bakgrunn	5
2.2	Avgrensninger	5
2.3	Metode	6
2.4	Definisjoner	6
2.4.1.	Trussel	6
2.4.2.	Sårbarhet	6
2.4.3.	Risiko	7
2.4.4.	Risikobasert tilnærming	7
2.4.5.	Konsekvenser	7
2.5	Kriterier for risikovurdering	7
3	Risikovurdering	7
3.1	Generelt	7
3.2	Trusler	8
3.3	Sårbarheter	8
3.3.1.	Regulering	9
3.3.2.	Omsetning	10
3.3.3.	Distribusjon, betalingsmåte, gevinstutbetaling og spill som fremmer anonymitet	10
3.3.4.	Nettbaserte spill	11
3.3.5.	Gevinstandel	12
3.3.6.	Manipulasjon av spill	12
3.4	Risikoreducerende tiltak	12
3.4.1.	Tilsyn og kontroll	12
3.4.2.	Spilltilbydernes egen risikovurdering og internkontroll	12
3.5	Spilltilbydere uten tillatelse i Norge	13
3.6	Risikovurdering av spillkategorier	14
3.6.1.	Sportspill	14
3.6.2.	Spillterminaler	16
3.6.3.	Bingo (hovedspill)	20
3.6.4.	Lotteri	23
3.6.5.	Fysisk kasino	27
3.6.6.	Poker	29

1 Risikovurdering oppsummert

Risikovurderingen¹ for de enkelte spillkategorier i Norge kan oppsummeres slik:

Kategori/ Risikovurdering	Sportspill ²	Spillterminaler ³	Bingo (hovedspill)	Lotteri	Fysisk kasino (Spill på skip)	Poker
Hvitvasking	MODERAT	MODERAT	MODERAT	LAV	MODERAT	LAV
Terrorfinansiering	LAV	LAV	LAV	LAV	LAV	LAV
Finansiering av spredning av masseødeleggelses- våpen	LAV	LAV	LAV	LAV	LAV	LAV

Oppsummeringen viser at pengespill i Norge, i en viss utstrekning, er eksponert for hvitvasking. Risikoen er primært knyttet til sportspill (høy gevinstandel, resultatmanipulering), spillterminaler (høy gevinstandel, anonymt spill og bruk av kontanter, manglende opplæring og mangler ved etterlevelse av regelverket), bingo (bruk av kontanter, manglende opplæring og mangler ved etterlevelse av regelverket) og fysisk kasino i form av spill på skip (høy gevinstandel, anonymt spill og bruk av kontanter).

Fellesnevneren for hvitvasking, terrorfinansiering og MØV-⁴finansiering er misbruk og utnytting av lovlige finansielle mekanismer og verktøy for å oppnå egen vinning og støtte kriminalitet som bidrar til å undergrave demokrati og trygghet. Disse lovbruddene må også ses i sammenheng med annen alvorlig kriminalitet. Eksempelvis har man internasjonalt sett at terror finansieres gjennom organisert kriminalitet. Korrupsjon er dessuten en faktor som kan bidra til å lette både gjennomføring av primærlovbrudd, hvitvasking av utbytte fra primærlovbrudd samt finansiering av terror og MØV.

Økonomisk kriminalitet er et alvorlig samfunnsproblem. I tillegg til å være en trussel mot et velfungerende næringsliv kan det i sin ytterste konsekvens true de grunnleggende verdier velferdsstaten er bygget på. Ved å hvitvaske utbytte utnytter kriminelle også det finansielle systemet for å tilsøre opphavet til utbyttet, og sikre utbyttets integrering i den lovlige økonomien.

Terrorvirksomhet er en særlig alvorlig kriminalitetstype, som i vesentlig grad også er avhengig av finansiering og støtte fra sympatisører og bakmenn. Det er derfor avgjørende å adressere finansieringen for å forebygge og bekjempe denne kriminaliteten mest mulig effektivt.

Finansiering av spredning av masseødeleggelsesvåpen motvirkes blant annet av implementering av internasjonale sanksjoner og restriktive tiltak, for å hindre at slike særlig skadelige våpen utvikles i strid med internasjonal rett.

1 Risikonivå vurderes fra 1 til 4 (lav, moderat, betydelig og høy).

2 Inkludert hestespill.

3 Inkludert kasino på nett og databingoterminaler.

4 MØV er en forkortelse for masseødeleggelsesvåpen

I Norges nasjonale risikovurdering (NRA) understrekes det at alle trusselvurderinger knyttet til terror og terrorfinansiering er beheftet med usikkerhet, og at trusselbildet påvirkes av flere faktorer. Politiets sikkerhetstjeneste (PST) viser til at de største terrorfinansieringstruslene i dag knyttes til høyreekstrem og islamistisk terrorisme. De mer velkjente modusene for finansiering av islamistisk terrorisme er ikke lenger like relevante. Nyere modus for islamistisk terrorisme og høyreekstrem terrorisme er mindre kjent og kan i større grad fremstå som legitime ved at transaksjonene er mindre, og gjennomføres mellom land som ikke anses som høyrisikoland.

Lotteritilsynet finner at det er lav risiko for alle spillkategorier for å kunne misbrukes til terrorfinansiering (TF) Terrorfinansiering på nasjonalt nivå er et klart mindre kriminalitetsområde enn hvitvasking, både hva angår antall etterforskninger, straffesaker, domfellelser og aktuelle pengesummer. Konsekvensen av terrorfinansieringshandlinger er imidlertid ofte større enn ved hvitvaskingshandlinger, særlig også når det gjelder den uopprettelige skaden som kan følge av finansiering av terrorhandlinger.

Statlige og ikke-statlige aktører skal ikke tilegne seg materiale, teknologi eller kunnskap om MØV. I Norge er det dette, og ikke selve finansieringen, som utgjør en særlig trussel. Men Norge som deltaker i det internasjonale samfunnet må gjennomføre sanksjoner vedtatt av FNs sikkerhetsråd, for å sikre det globale, finansielle systemet som helhet. Norge er folkerettslig forpliktet til å gjennomføre sanksjoner vedtatt av FNs sikkerhetsråd og har i stor grad sluttet opp om restriktive tiltak vedtatt av EU. Formålet med slike sanksjoner er blant annet å forhindre at sanksjonerte personer og enheter får tilgang til ressurser som kan benyttes til terrorisme eller finansiering av MØV. Det er viktig at både privat sektor og myndighetene gjennomfører tiltak for å sikre at sanksjonsregelverket etterlevs slik at sanksjonerte aktører ikke mottar midler fra eller via Norge. Lotteritilsynet finner at på pengespillområdet er risikoen for finansiering av MØV lav.

Lotteritilsynet vil også understreke at rapporteringspliktige er de aktørene i privat sektor som er underlagt hvitvaskingsloven, og dermed bl.a. har plikt til å rapportere om såkalte mistenkelige transaksjoner. De rapporteringspliktige er det økonomiske systemets førstelinje for å forebygge, avdekke og avverge hvitvasking og terror- og MØV-finansiering. En effektiv og virkningsfull etterlevelse av plikter og regelverk er avgjørende for å sikre at Norge ikke blir et attraktivt land for kriminelle, og for å bidra til at kriminelle straffefølges og utbytte fratras.

Lotteritilsynet har ikke foretatt en risikovurdering av uregulerte aktører som tilbyr nettbaserte pengespill rettet mot det norske markedet, da disse aktørene faller utenfor Lotteritilsynets tilsynsområde etter hvitvaskingsregelverket.⁵

Dette betyr at vi heller ikke fører hvitvaskingstilsyn med de uregulerte aktørene som tilbyr poker på nettet, og vi har ikke oversikt over antall ulovlige pokerklubber her i landet. Vi antar imidlertid at disse arenaene kan være godt egent for hvitvasking

---

⁵ Se kort omtale av spilltilbydere uten tillatelse i Norge i kapittel 3.5.

2 Innledning

2.1 Bakgrunn

Lotteritilsynet fører tilsyn og kontroll med statlige og private pengespill. Lotteritilsynets overordnede formål er å forebygge spilleproblemer og andre negative konsekvenser av pengespill og sikre at pengespill gjennomføres på en ansvarlig og trygg måte.

Tilbydere av pengespill skal på sin side gjennomføre nødvendige tiltak, tilpasset typen pengespill, for å forhindre at pengespill utnyttes til økonomisk kriminalitet eller at annen kriminalitet oppstår i eller rundt det fysiske miljøet hvor pengespillvirksomheten finner sted, jf. pengespillloven § 8, 2. ledd.

Ved ikrafttredelsen av hvitvaskingsloven i oktober 2018, fikk Lotteritilsynet myndighet til å føre tilsyn med at reglene i hvitvaskingsloven etterleves av spilltilbydere som har tillatelse i Norge.

Formålet med denne risikovurderingen er:

- å danne grunnlag for Lotteritilsynets risikobaserte tilnærming i arbeidet mot hvitvasking og terrorfinansiering/MØV,
- å være en kilde for de ulike spilltilbydere i deres arbeid med egne virksomhetsinnrettete risikovurderinger.

Denne risikovurderingen er ikke ment å være en uttømmende veileder for spilltilbydere. Det er et krav at enhver spilltilbyder skal ha sin egen virksomhetsinnrettet risikovurdering. Det innebærer for eksempel at selv om kategori Bingo (hovedspill) er klassifisert med moderat risiko, utelukker ikke dette at enkelte medhjelpere kan ha høy risiko for hvitvasking. Det er spilltilbyderens eget ansvar til å foreta risikovurdering av sine spill, lokaler, kunder og andre forhold.

2.2 Avgrensninger

Risikovurderingen refererer til risikoen for at pengespill utnyttes til transaksjoner og aktiviteter knyttet til hvitvasking og/eller terrorfinansiering og masseødeleggelsesvåpen. De ulike pengespillene er i denne rapporten kategorisert som følger:

- Sportspill⁶
- Spillterminaler⁷
- Bingo (hovedspill)
- Lotteri
- Fysisk kasino
- Poker

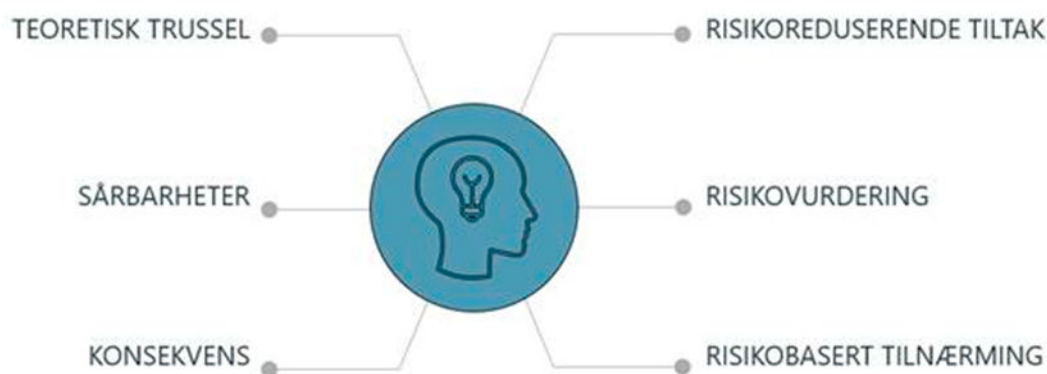
---

⁶ Inkludert hestespill.

⁷ Inkludert kasino på nett og databingoterminaler

2.3 Metode

Metodikken som ligger til grunn for risikovurderingen følger de retningslinjer som er gitt av Financial Action Task Force (FATF) i Guidance. En risikovurdering er en prosess hvor teoretisk risiko identifiseres, analyseres og evalueres i henhold til FATFs anbefalinger, som en funksjon av sårbarhet, konsekvens og risikoreducerende tiltak. I henhold til metoden har trusler og utsatte spillkategorier blitt identifisert og risikovurdert.

Figur 1: Visualisering av elementer i en risikovurdering.

Det er benyttet nasjonale risikovurderinger som kilde til informasjon, sammen med publikasjoner fra EU, FATF og Lotteritilsynets kunnskap om det norske spillmarkedet.

2.4 Definisjoner

2.4.1. Trussel

I henhold til FATF-anbefalingene defineres en trussel som en person, gruppe av personer, objekt eller aktivitet med potensial til å skade for eksempel staten, samfunnet og økonomien. I hvitvaskings- og terrorfinansieringskonteksten inkluderer dette kriminelle, terroristgrupper og andre som legger til rette for og gjennomfører hvitvaskings- og terrorfinansieringsaktiviteter. Truslene kan vurderes på en skala fra svært liten til meget stor.

2.4.2. Sårbarhet

Sårbarheter er de faktorene som kan bli utnyttet av trusselen, eller som kan støtte og tilrettelegge for denne aktiviteten. I en hvitvaskings- og terrorfinansieringskontekst vil sårbarheter typisk være de faktorene som er svakheter i hvitvaskings- og terrorfinansieringsregimet, inkludert spesielle karakteristika hos spillkategoriene som gjør området spesielt sårbart. I risikovurderingen av spillkategorier inkluderes karakteristika ved spillene som gjør disse attraktive for hvitvasking og terrorfinansiering, samt tilsyn og kontroll med spillkategoriene. Sårbarheter kan vurderes på en skala fra ubetydelig til svært alvorlig.

2.4.3. Risiko

Risikoen for at spillkategorier skal bli utnyttet til hvitvasking eller terrorfinansiering forstås som et uttrykk for forholdet mellom trusselen mot denne kategorien og dennes sårbarhet overfor den spesifiserte trusselen. Risikoen vurderes i denne rapporten som LAV, MODERAT, BETYDELIG og HØY.

2.4.4. Risikobasert tilnærming

Arbeidet mot hvitvasking og terrorfinansiering skal ha en risikobasert tilnærming. Dette gjelder både Lotteritilsynets tilsynsarbeid og spilltilbydernes arbeid med å sikre at deres virksomhet ikke benyttes til hvitvasking eller terrorfinansiering.

2.4.5. Konsekvenser

Konsekvenser refererer til skaden hvitvasking og terrorfinansiering kan påføre, inkludert effekten av primærforbrytelsen og terrorvirksomhet på finanssystemer og -institusjoner, økonomien og samfunnet for øvrig.

2.5 Kriterier for risikovurdering

Hvitvaskingsloven har ikke fullt ut beskrevet hvilke kriterier som skal benyttes ved risikovurderingen. Lotteritilsynet har på bakgrunn av en vurdering av hensiktsmessighet, sammenliknbare risikovurderinger og erfaringsbasert kunnskap lagt til grunn egendefinerte kriterier i risikovurderingen. Kriteriene gir godt grunnlag til å vurdere sårbarheter. Disse fremkommer i kapittel 3.6, ved vurdering av de enkelte spillkategorier.

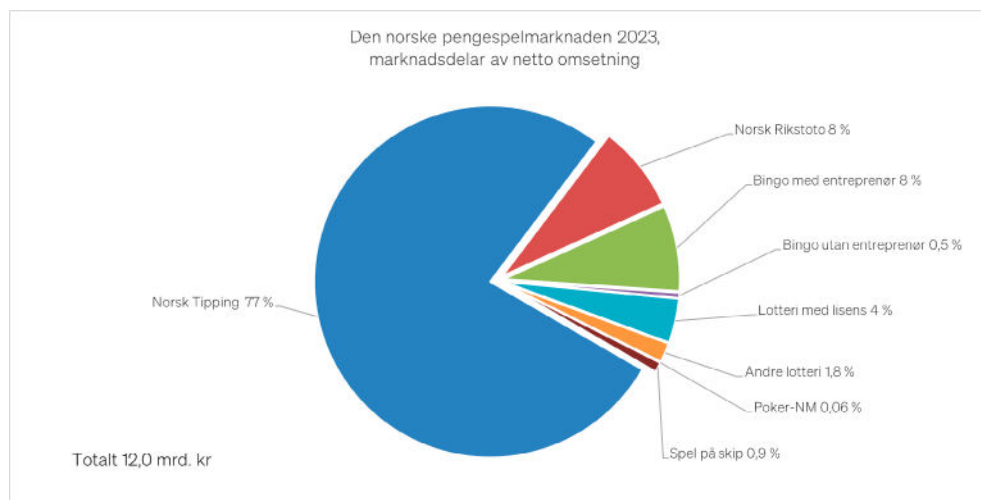
Kriteriene er vurdert mot risikoen for gjennomføring av transaksjoner med tilknytning til hvitvasking og terrorfinansiering. Se for øvrig kapittel 2.3 om metode.

3 Risikovurdering

3.1 Generelt

Tilbydere av spilltjenester omfattes av lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering som trådte i kraft 15. oktober 2018. Lotteritilsynet er tilsynsorgan for rapporteringspliktige tilbydere av de ulike kategorier spill. Disse kategoriene omfatter både enerettsaktørene Norsk Tipping og Norsk Rikstoto og det private lotterimarkedet. Det private lotterimarkedet omfatter spill som bingo, NM i turneringspoker, spill om bord på skip og definerte pengespill som krever tillatelse etter pengespiloven.

Lotteritilsynet estimerer det totale netto pengespillmarkedet i Norge til ca. 12 milliarder NOK i 2023 og fordelt på følgende aktører/kategorier:

Figur 2: Fordeling av regulerte aktører som tilbyr spill i det norske markedet (2023).

3.2 Trusler

En måte å synliggjøre trusselbildet på, er å vurdere ulike typer metoder som brukes for å tilslore midlenes opprinnelse, og som kan være aktuelle for det norske spillmarkedet.

En kjent modus for hvitvasking innen spillmarkedet er at kriminelle benytter ulovlig ervervede midler til å betale for sine spill. Eventuelle gevinster vil fremstå som legale midler som kan dokumenteres med spillkvittering. Enkelte tilbydere av spilltjenester tilbyr sine kunder egne spillekontoer. Slike kontoer kan tenkes å bli benyttet til å tilslore midlenes opprinnelse, for eksempel ved å sette inn kontanter på en spillekonto og deretter overføre beløpet til en bank. Det kan videre tenkes at slike kontoer kan benyttes til oppbevaring av kriminelt utbytte i påvente av senere bruk. Det er videre kjent at omsetning av spillekvitteringer kan være en metode for hvitvasking av penger i spillmarkedet, da slike kvitteringer kan brukes til å dokumentere midlenes opprinnelse. Denne trusselen reduseres kraftig når spill skjer registrert (spillet kobles mot en unik spiller som har identifisert seg overfor spilltilbyderen).

3.3 Sårbarheter

Spillenes egenskaper påvirker hvor attraktive og utsatte de er for å bli utnyttet til hvitvasking av penger. Fellestrekk ved spillene, i kombinasjon med spillenes særegenskaper, påvirker spillmarkedets sårbarheter.

Risiko for hvitvasking av ulike spillkategorier vurderes opp mot ulike kriterier som påvirker sårbarheten. Disse kriteriene er omtalt nedenfor.

3.3.1. Regulering

Utformingen av reguleringen for tilbydere av spilltjenester (f.eks. lov, forskrifter, spilleregler etc.) kan påvirke hvor attraktivt det er å bruke spillene til hvitvasking av penger. Spill som har en høy tilbakebetalingsprosent, er trolig mer utsatt for hvitvasking av penger enn spill med lav tilbakebetalingsprosent. Risikoen for å tape innsatsen på spill med lav tilbakebetalingsprosent er stor, og slike spill vil dermed være mindre attraktive for personer som har som mål å hvitvaske penger. Videre vil spill hvor det er mulig å gjøre store innskudd, og hvor premieandelen er høy, være mer attraktive for hvitvasking av penger enn spill med små innskudd og lavere premieandel.

I dag er det pengespilloven (LOV-2022-03-18-12) og pengespillforskriften (FOR-2022-11-17-1978) som regulerer spillmarkedet i Norge, og reguleringen fastsetter blant annet at:

Formålet er

- a. å forebygge spilleproblemer og andre negative konsekvenser av pengespill
- b. å sikre at pengespill gjennomføres på en ansvarlig og trygg måte
- c. å legge til rette for at overskudd fra pengespill går til ikke-fortjenestebaserte formål

Videre fastsetter pengespillovgivningen:

- Krav om tillatelse for å tilby pengespill.
- Forbud mot å tilby og markedsføre pengespill som ikke har tillatelse.
- Forbud mot formidling av betalingstransaksjoner til og fra pengespill som ikke har nødvendig tillatelse
- Tiltak for å sikre ansvarlige pengespill
- Tiltak for å sikre trygge pengespill
- Krav om å være egnet til å tilby pengespill

I tillegg til krav som oppstilles i lov og forskrift, har Norsk Tipping og Norsk Rikstoto spilleregler som regulerer spillene. Enerettsaktørene har spilleregler for hvert enkelt spill, der de definerer for eksempel tilbakebetalingsprosenten.

Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (LOV-2018-06-01-23) og tilhørende forskrift om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (FOR-2018-09-14-1324) angir en rekke krav om hva rapporteringspliktige må foreta seg for å forebygge og avdekke at deres virksomhet misbrukes til hvitvasking og/eller terrorfinansiering.

Spilltilbydere er definert som rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven § 4 (2) g jf. § 2 bokstav k. Lotteri- og stiftelsestilsynet er tilsynsmyndighet som fører tilsyn med at rapporteringspliktige overholder bestemmelser gitt i eller i medhold av hvitvaskingsloven, jf. hvitvaskingsloven § 43 (1) c og § 44.

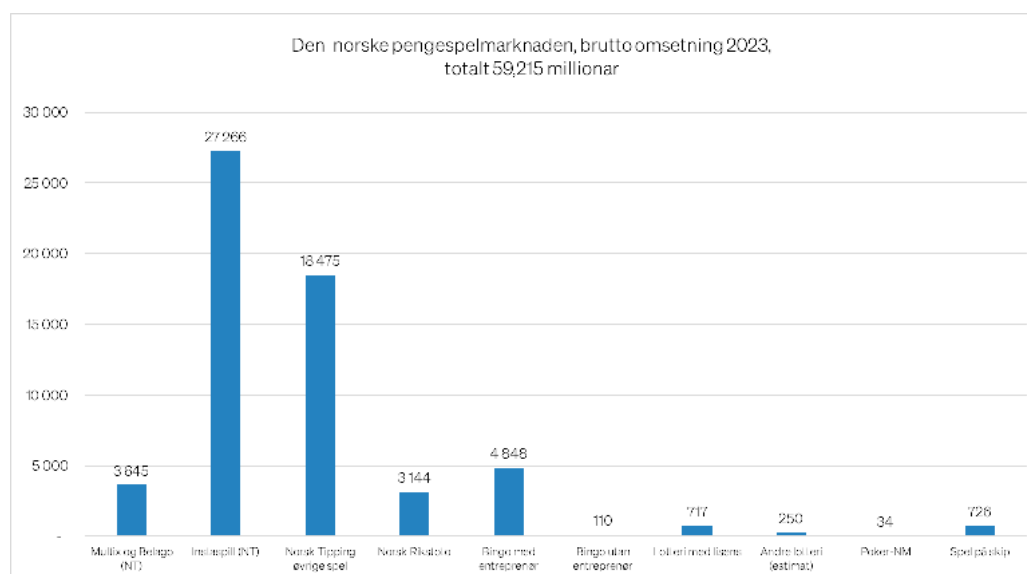
Dersom hvitvaskingsreglene ikke etterleves, kan Lotteritilsynet gi pålegg om opphør av ulovlige forhold, ilegge tvangsmulkt, ilegge sanksjoner som overtredelsesgebyr eller ledelseskarantene, eller politianmelde forholdet.

3.3.2. Omsetning

Det er ca. 2,5 millioner nordmenn som spiller pengespill.

I 2023 spilte nordmenn for NOK 59,2 milliarder i det regulerte spillmarkedet. Fratrullett gevinstutbetalinger ga dette en netto omsetning på NOK 12 milliarder.

Pengespillstatistikken viser at markedet er relativt stabilt.

Figur 3: Brutto omsetning i det norske pengespillmarkedet 2023

3.3.3. Distribusjon, betalingsmåte, gevinstutbetaling og spill som fremmer anonymitet

Tilbydere av spilltjenester som velger å benytte eksterne parter som kommisjonærer og lokalinnhavere, må sikre at de eksterne parter iverksetter og etterlever nødvendige tiltak for å kjenne sine kunder og identifisere mistenkelige transaksjoner. Tilbydere av spilltjenester må ta hensyn til, og ha rutiner for å håndtere risikoen for at eksterne parter kan utnytte samarbeidet med det formål å hvitvaske penger og brukes for finansiering av terror og masseødeleggelsesvåpen.

Personer som har ervervet kontanter gjennom ulovlige handlinger, kan bruke tilbydere av spilltjenester til å tilsløre midlernes opprinnelse. Dette kan for eksempel gjøres ved å betale for spill med kontanter og deretter få gevinst utbetalt på konto. Andelen spill innen en spillkategori som betales med kontanter, vil derfor påvirke sårbarheten for å bli brukt til å hvitvaske penger. Innsats kan plasseres hos flere ulike kommisjonærer for å unngå oppmerksomhet, og det kan spilles ved bruk av andres spillekort.

Spillekvitteringer kan brukes til å dokumentere midlers opphav. Spilltjenester som tilbyr spillekvitteringer som ikke angir spillerens navn (uregistrert spill) utgjør en risiko for å bli utnyttet til å hvitvaske penger.

Kriminelle som ønsker å hvitvaske utbytte, kan bygge opp en organisasjon til dette formålet og søke om å bli tilbydere av spilltjenester. Dette er bakgrunnen for krav om at ledelsen hos spilltilbyderne skal være egnet.

Det er samtidig andre forhold som for eksempel dårlig sikkerhetskultur, kriminalitet i området, ordensforstyrrelse, narkotika og vold, som kan øke geografisk risiko hos enkelte aktører.

Lotteritilsynets erfaring med tilsyn hos medhjelpere, viser også at mangelfulle og manglende rutiner, opplæring og etterlevelse av hvitvaskingsregelverket, i seg selv innebærer en økt risiko for at disse aktørene kan bli utnyttet til å hvitvaske penger.

3.3.4. Nettbaserte spill

Med nettbaserte spill, også omtalt som online gambling, menes alle pengespill som formidles gjennom elektroniske kanaler (internett og mobil). De aktuelle risikoene, trusler og sårbarheter er først og fremst knyttet til arten av online transaksjoner generelt, i stedet for til bestemte former for nettbaserte spill.

Nettbaserte spill spilles direkte i nettleseren hos spilltilbyderen og det lastes ikke ned noen programvare. Nettbaserte spill har ulike leverandører, både etablert i Norge og utlandet.

Særegent for nettbaserte spill, er mangelen på direkte kontakt med spilleren. Det er likevel mulig å opprette ulike registrerings- og verifiseringsordninger for å identifisere spillere på nett. Transaksjonene som finner sted ved nettbaserte spill er sporbare, i større grad enn hva som gjelder for fysisk spill. Særtrekk for nettbaserte spill er at de er lett tilgjengelig for spillerne og tillater stort volum kontanttransaksjoner. For å kunne spille på nettbaserte spill må spilleren ha opprettet en spillekonto. Dette medfører at det kan overføres beløp til spillekontoen, med mulighet til å utveksle penger og umiddelbart overføre elektroniske midler som et ledd i gjennomføring av mistenkelige transaksjoner. Det er heller ikke utenkelig at det kan foregå ID tyveri eller hacking av spillekonto. Kriminelle kan bruke sin spillekonto på nett til å deponere ulovlige ervervede midler, for senere å få midlene utbetalt som gevinst eller å utbetale gjestående balanse på spillekonto. Videre kan ulovlige ervervede midler overføres fra en spillekonto til en annen, for å tilsløre midlenes opprinnelse. Når midlene så utbetales, fremstår disse som tilsynelatende legitime gevinster.

Internettbaserte betalingstjenester som gir gode brukeropplevelser og rask overføring av penger på tvers av landegrenser blir i økende grad benyttet ved handel og spill på nett. Tjenestene er i mindre grad avhengig av finansinstitusjoner, og ofte sømløst integrert på nettsidene. Tjenestene utgjør et ekstra ledd i transaksjonskjeden og avsender eller mottaker fremgår ikke på kontoutskrifter og i valutaregisteret.

Betalingsformidlingstjenester og vouchers benyttes til grensekryssende betalinger i forbindelse med handel og spill på nett hos uregulerte spilltilbydere. De er et mellomledd i transaksjonskjeden mellom kjøper og selger. Begge tjenestene blir blant annet brukt på utenlandske nettspill, og muliggjør tildekking av kriminelt utbytte i transaksjonskjeden.⁸

3.3.5. Gevinstandel

Muligheten for å vinne tilbake penger etter innsats innvirker på hvor interessant det er for kriminelle å benytte spill til hvitvaskingsformål. Høy tilbakebetalingsprosent er mer attraktivt enn lav tilbakebetalingsprosent for hvitvaskingsformål.

3.3.6. Manipulasjon av spill

Manipulasjon av spill utgjør både en risiko for urettmessig gevinst og for hvitvasking. Med manipulasjon av spill menes det både fysisk manipulasjon av spillterminaler eller systemer (manipulasjon av data, tekniske egenskaper) og avtalt spill.

Sportsspill er særlig utsatt ved at idrettskonkurransen manipuleres. Koblingen mellom idrett og spillvirksomhet har gjort idretten interessant for kriminelle. Det er ikke bare resultatet som kan manipuleres, men også hendelser underveis i en idrettskonkurransen. Et voksende spilltilbud med flere spillalternativ vil også kunne øke risikoen for manipulering.

Etterforskning av større kampfiksingssaker i Europa har vist at det ofte er kriminelle nettverk som står bak manipulering av idrettskonkurranser. Det er påvist flere saker av større omfang, med store beløp og mange involverte.

Spilleterminaler kan i teorien også manipuleres. Slik manipulasjon kan gjøre spill på spilleterminaler mer attraktivt for kriminelle aktører som ønsker å benytte utbytte fra straffbare handlinger til spill med mulighet for høy gevinst.

3.4 Risikoreduserende tiltak

3.4.1. Tilsyn og kontroll

Håndhevelse av regelverket overfor spilltilbydere skjer først og fremst gjennom kontroll, tilsyn og revisjoner. Et annet viktig hjelpemiddel er veiledning og dialog med spilltilbydere.

3.4.2. Spilltilbydernes egen risikovurdering og internkontroll

Spilltilbydere kan være attraktive mål for ulike typer økonomisk kriminalitet. Det krever at spilltilbydere bygger opp gode systemer for både å forebygge, avdekke og reagere mot denne typen aktivitet. Som rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven er spilltilbydere blant annet pålagt å utarbeide risikovurderinger av egen virksomhet, som skal danne grunnlaget for etablering av rutiner i virksomheten. Omfanget av utførte tiltak skal være tilpasset den konkrete risiko for hvitvasking og terrorfinansiering.

---

⁸ NTAES Tema: Vouchers og betalingsformidlingstjenester - effektiviserer netthandel, tilslører kriminalitet

Risikovurderingene skal dokumenteres, oppdateres jevnlig og stilles til rådighet for tilsynsmyndighetene. Dokumentasjonen skal være tilstrekkelig til å vise grunnlaget for vurderingene.

Rapporteringspliktige spilltilbydere kan legge til grunn kundetiltak utført av noen utvalgte andre rapporteringspliktige, for eksempel legitimasjonskontrollen ved at kunder har opprettet BankID hos en bank. Det presiseres likevel at kundetiltak er mer omfattende enn kun legitimasjonskontroll, og at alle spilltilbydere skal dokumentere grunnlaget for egne risikobaserte rutiner.

Spilltilbydere skal gjennomføre kundetiltak i følgende situasjoner:

- Ved etablering av kundeforhold
- Ved transaksjoner over NOK 16 000 (enten innskudd eller gevinst) dersom kunden ikke har et kundeforhold⁹
- Ved mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering

Spilltilbydere skal også løpende følge opp kundeforhold. Oppfølgingen innebærer blant annet at overvåkning av transaksjoner som utføres i kundeforholdet, er i samsvar med innhentede opplysninger om kunden, kundens virksomhet og risikoprofil, midlenes opprinnelse og kundeforholdets formål og tilsiktede art.

3.5 Spilltilbydere uten tillatelse i Norge

Lotteritilsynet fører ikke hvitvaskingstilsyn med aktører som opptrer i det norske markedet uten tillatelse. Vi har i denne rapporten derfor ikke vurdert risikoen av spillproduktene disse aktørene tilbyr. Det er myndighetene i det landet der spillselskapet har lisens som har ansvar for å følge opp spillselskapets etterlevelse av hvitvaskingsregelverket.

Det er estimert at det uregulerte pengespillmarkedet i 2023 utgjorde mellom 1,4 og 1,9 milliarder norske kroner i netto, noe som tilsvarer ca. 12 prosent av det norske pengespillmarkedet. Fra en norsk synsvinkel er det viktig at bankene har gode rutiner for å sikre at innskudd og gevinster ikke har tilknytning til hvitvasking. Dette har Finanstilsynet ansvar for å følge opp. Det vises også til betalingsformidlingsforbudet¹⁰, som innebærer at bankene skal stanse transaksjonen til eller fra et pengespill uten tillatelse i Norge. På dette området kan transaksjoner tildekkes for å omgå betalingsformidlingsforbudet. Lotteritilsynet vil spesielt rette oppmerksomhet mot feil bruk av MCC-koder, som vanskeliggjør bankenes arbeid med antihvitvasking.

---

⁹ Beløpsgrensen beregnes samlet for transaksjoner som gjennomføres i flere operasjoner, men ser ut til å ha en sammenheng.

¹⁰ Forskrift om pengespill (pengespillforskriften) FOR-2022-11-17-1978. kap. 17

3.6 Risikovurdering av spillkategorier

3.6.1. Sportspill

Sportspill, inkludert hestespill, er landbaserte og nettbaserte spilltjenester som tilbys hos autoriserte distributører.

Sportspill	
Norske spill i kategorien sportspill	<p>Sportspill omfatter følgende kategorier:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tipping • Oddsspill<ul style="list-style-type: none"> ◦ Odds er enten forutbestemt eller løpende ◦ Gevinst beregnes på bakgrunn av multiplikasjon av innsats og fastsatt odds • Hestespill<ul style="list-style-type: none"> ◦ Hestespill består i å satse penger på vinnende hest(er) i ett eller flere totalisatorløp, eller basert på en eller flere kombinasjoner ◦ Odds beregnes ved at premiepotten divideres med summen av innsatsene på vinneren. Det tall som fremkommer betegnes odds
Teoretiske trusler	<p>Det er identifisert teoretiske trusler knyttet til sportspill:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spill med lav odds gir oftere gevinst, noe som kan gjøre slike spill interessant for kriminelle som ønsker å hvitvaske penger. • Manipulering av spill, og da i særlig grad oddsspill, har forekommet i Norge og for idrettsarrangementer som har vært tilgjengelig for spill i Norge. Utbytte av straffbare handlinger kan benyttes som innskudd. • Bruk av lånte eller falske identiteter, og falske eller stjålne debetkort, kan benyttes ved registrering av spillekonto som kan benyttes til gjennomføring av mistenkelige transaksjoner. • Kvittering eller dokumentasjon fra utbetaling av gevinst ved spill på bane kan være et «verdidokument» blant kriminelle aktører, da dette kan bekrefte midlenes opprinnelse.
Sårbarheter	<p>Regulering</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sportspill tilbys av to aktører underlagt streng regulering • Omfattende spilleregler og avtalevilkår • Sportspill krever registrering (sikkerhetsnivå tilsvarende som bankene har) • Ansvarlighetsregulering

Sportspill	
	<p>Brutto omsetning 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> Norsk Tipping (Sportspill): MNOK 5657 Hestespill: MNOK 3144
	<p>Gevinstandel</p> <ul style="list-style-type: none"> Tipping: 55 prosent Oddsene: 76-85 prosent Flerløp (hestespill): 60-75 prosent Enkeltløp (hestespill): 75-80 prosent
	<p>Online</p> <p>Sportspill tilbys som nettbasert spill.</p>
	<p>Distribusjon</p> <ul style="list-style-type: none"> Formidling omfatter salg og betaling av spill gjennom kommisjonærer, elektroniske kanaler (internett og mobil) og totalisatorbaner. Ved betaling av spill hos kommisjonær og elektroniske kanaler (internett og mobil) kan det benyttes innestående på spillekonto, bankkort (debetkort) og kontanter. ID tyveri Aksept av forholdsvis store innsatser på lav odds.
	<p>Manipulasjon</p> <ul style="list-style-type: none"> Sportspill har en iboende risiko for manipulasjon. Det har vært avdekket tilfeller av manipulasjon av sportspill i Norge. Det er ikke kjente tilfeller av manipulasjon innen hestespill i Norge. Dersom en kjenner resultatet i en kamp er man garantert en gevinst, og kan da bruke midler på å inkludere flere ressurser i resultatmanipulasjon.
Risikoreduserende tiltak	<p>Alle spill skjer registrert</p> <p>Totalgrense på spill for Oddsene/Tipping: NOK 20.000.</p> <p>Totalgrense på hestespill: rullerende</p> <p>Det er fastsatt beløpsgrenser for bruk av kontanter.</p> <p>Gevinster over fastsatte beløp skal utbetales til konto i bank.</p> <p>Spilltilbydere fører kontroll og overvåking med spill som formidles gjennom distribusjonsapparatet.</p>
Konsekvens	<p>Hvitvasking gjennom sportspill som tilbys hos Norsk Tipping og Norsk Rikstoto kan påføre skade på finanssystemer og -institusjoner, økonomien og samfunnet for øvrig, inkludert effekten av primærforbrytelsen og terrorvirksomhet.</p>

Sportspill	
Risikovurdering	<p>Teoretiske trusler er vurdert mot identifiserte sårbarheter, risikoreducerende tiltak og konsekvens.</p> <p>Følgende momenter reduserer risikoen for hvitvasking i sportspill:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sportspill i Norge tilbys kun av to spilltilbydere, underlagt strengt tilsyn. - Sportspill skjer registrert - Spillere kan fastsette egen tapsgrense. - Maks tapsgrense hos spilltilbydere. <p>Følgende momenter øker risikoen for hvitvasking i sportspill:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Resultatmanipulasjon kan medføre en risiko for hvitvasking av penger gjennom sportspill. - Mulighet for høy gevinstandel ved oddspill. <p>Det er MODERAT risiko for at sportspill kan benyttes til hvitvasking. Det er LAV risiko for at sportspill kan benyttes til terrorfinansiering/MØV.</p> <p>Samlet vurdering: MODERAT.</p>

3.6.2. Spillterminaler

Spillterminaler har spill som baseres på en tilfeldig tallgenerator og er delt inn i flere underkategorier, som avhenger av maksimal innsats, maksimal gevinst eller hvilket lokale spillmaskinen kan plasseres i.

Spillterminaler	
Norske spill i kategorien spillterminaler	<p>Følgende spillterminaler tilbys i det norske markedet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Multix • Belago • Spillterminaler på skip • Nettbaserte spillterminaler (Instaspill) • Databingoterminaler

Spillterminaler	
Teoretiske trusler	<p>Det er identifisert teoretiske trusler knyttet til spillterminaler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spillterminaler kan ha tekniske svakheter som kan utnyttes av innehaver av lokale eller kunden • Spill kan gjennomføres hos distributører (kommisjonærer og bingohaller) med lånte/stjålne spillekort • Kontanter kan benyttes til databingo og på spillterminaler ombord på skip • Det kan spilles anonymt på databingo og på spillterminaler ombord på skip • Gevinstkvittering ved anonymt spill benyttes til å legitimere straffbart utbytte • Spillekonto kan benyttes som «lommebok», med formål å overføre penger til/fra utenlandske konti evt. oppbevare illegale midler
Sårbarheter	<p><u>Regulering</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Norsk Tipping har enerett til landbaserte spillterminaler (Multix og Belago) og nettbaserte spillterminaler. Disse er alle underlagt streng regulering i spilleregler gitt av Kulturdepartementet (blant annet registrert spill, dags- og månedsgrenser for tap). • Databingoterminaler og spill på skip er regulert etter pengespillforskriften FOR-2022-11-17-1978 <p><u>Brutto omsetning 2023</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Multix-terminaler: MNOK 1547 • Belago-terminaler: MNOK 2099 • Terminalspill på skip: MNOK 540 • Databingoterminaler: MNOK 3622 • Nettbaserte spillterminaler (Instaspill): MNOK 27266 <p><u>Gevinstandel</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Multix og Belago: 93,3 prosent • Terminaler på skip: 86,42 prosent • Databingoterminaler: 83,2 prosent • Nettbaserte spillterminaler (Instaspill): <ul style="list-style-type: none"> ◦ eBingo: min. 90 prosent ◦ eSkrapespill: 45 – 65 prosent ◦ Øyeblikkspill: 95 prosent <p><u>Online</u></p> <p>Spillterminaler kan tilbys som nettbasert spill.</p>

Spillterminaler

Distribusjon

- Kontanter kan settes inn på spillekort i fysisk lokale og brukes til kjøp av papirticket
- Multix/Belago/nettbaserte spillterminaler:
  - Krav om registrert spill
  - Betaling skjer ved belastning av spillekonto
  - Norsk Tipping har sentralt datasystem som styrer salg, distribusjon av spill
  - Gevinster over NOK 10 000 overføres til spillerens bankkonto
- Spillterminaler om bord på skip:
  - ColorLine har ca. 223 spilleautomater om bord på sine fem skip, 6 kortbord og 2 rullebord til sammen
  - Det er kun mulig å bruke kontanter og voucher ved spill på spillautomater
  - Gevinster utbetales kontant (maks. NOK 25 000)
  - Gevinster over NOK 500 skal utbetales av personalet om bord
  - For automater på cruiseskip kan innsats være inntil NOK 45 og gevinst pr. transaksjon NOK 25 000
  - Spilleautomater skal konfigureres slik at en spiller ikke kan tape mer enn NOK 1 800 i løpet av en time, uavhengig av spillerens valg og gevinstopptakelse
- Databingo:
  - Databingoterminaler utplasseres kun i bingolokaler med årlig omsetning i hovedspill over MNOK 2. Det kan ikke oppstilles mer enn 30 databingoterminaler per bingolokale. For bingolokaler i kommuner med mindre enn 10 000 innbyggere, kan det oppstilles 15 databingoterminaler dersom omsetningen i hovedspillet er mer enn 1 million kroner per år.
  - Spill skjer uregistrert (innføres registrert spill på hall nivå fra 1.1. 2025)
  - Det er ikke tillatt å delta i flere enn ett databingospill samtidig.
  - Enkeltgevinster på inntil NOK 2 500.
  - Jackpot på inntil NOK 12 000

Spillterminaler	
	<p><u>Manipulasjon</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Spillterminaler kan, teoretisk sett, manipuleres til å tillate høyere innsats og gevinst og redusere tilbakebetalingsmuligheter og kobles til servere i utlandet. • Spilleterminaler kan, teoretisk sett, være progressive og dermed manipulert til å tilby høyere innsats og gevinst pr. spill, enn det som er tillatt i forskrift eller tillatelser.
Risikoreduserende tiltak	<ul style="list-style-type: none"> • Spillterminaler Multix, Belago og nettbaserte spillterminaler: <ul style="list-style-type: none"> ○ Krav om registrert spill. ○ Betaling skjer ved belastning av spillekonto ○ Beløpsgrensen gjør at det ikke er mulig å tape mer enn egendefinert eller maksimal tapsgrense ○ Gevinster over NOK 10 000 overføres til spillerens bankkonto. ○ Spesielt for Multix og Belago: <ul style="list-style-type: none"> • Spilleregler avgjør hvor terminalene kan utplasseres • Lokalinnehavere har egen avtale med Norsk Tipping • Egen sikkerhetsinstruks for lokaleinnehavere • Spillterminaler om bord på skip: <ul style="list-style-type: none"> ○ Lav tilgjengelighet, spill skal foregå i eget lokale og ikke mens skipet ligger til kai ○ Utbetaling av større gevinster direkte fra de ansatte • Databingo <ul style="list-style-type: none"> ○ Relativt små gevinster man kan vinne ○ Pengespillforskriften oppstiller blant annet følgende krav: <ul style="list-style-type: none"> • Krav til bingolokale og ansatte • Krav til bongene i hovedspill • Krav om at spill på elektroniske bingospill skal registreres • Krav til tapsgrense og pause • Krav til fordeling av overskuddet • Krav til regnskap
Konsekvens	<p>Hvitvasking gjennom terminalspill kan påføre skade på finanssystemer og -institusjoner, økonomien og samfunnet for øvrig, inkludert effekten av primærforbrytelsen og terrorvirksomhet.</p>

Spillterminaler	
Risikovurdering	<p>Teoretiske trusler er vurdert mot identifiserte sårbarheter, risikoreducerende tiltak og konsekvens.</p> <p><u>Følgende momenter reduserer risikoen for hvitvasking i kategorien spillterminaler:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Det er begrenset antall spilltilbydere som har anledning til å tilby terminalspill i Norge - Maksimalgevinster - Tapsgrenser <p><u>Følgende momenter øker risikoen for hvitvasking i kategorien spillterminaler:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Spillterminaler kan teoretisk sett manipuleres til å omgå regulatoriske krav. - Det kan spilles anonymt og med kontanter. - Høy gevinstandel - Fysisk overvåking av terminalspill er begrenset <p>Det er MODERAT risiko for at terminalspill kan benyttes til hvitvasking. Det er LAV risiko for at terminalspill kan benyttes til terrorfinansiering.</p> <p>Samlet vurdering: MODERAT.</p>

3.6.3. Bingo (hovedspill)

Bingo er et sjansespill hvor spilleren bruker fysisk eller elektronisk spillebrett, som inneholder tall. Databingo er omtalt i kategorien «Spillterminaler».

Bingo (hovedspill)	
Norske spill i kategorien bingo	<p>Bingo deles inn i to hovedtyper:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bingo med medhjelper der medhjelperen står for driften mens lag og foreninger får overskuddet (er innehaver av tillatelse). <ul style="list-style-type: none"> ◦ Profesjonell aktør arrangerer bingoen på vegne av ett eller flere lag. ◦ Bingo med medhjelper kan tilby bingo som hovedspill og databingo • Bingo uten medhjelper der lag og foreninger selv står for driften (foreningsbingo). Bingo uten medhjelper omfatter også radio- og TV-bingo.

Bingo (hovedspill)	
Teoretiske trusler	<p>Det er identifisert teoretiske trusler knyttet til bingo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bingo kan spilles anonymt og med kontanter. Kontanter med utbytte fra straffbare handlinger kan benyttes til spill med kontant innsats • Arrangører kan ha begrensede muligheter til å etterleve hvitvaskingsreglene på grunn av egen kapasitet og omfanget av krav. • Bingo kjennetegnes av lave innsatser og gevinster, selv om gevinstbeløpet i noen spill er høyere. • Tilbyder eller lokaleinnehaver kan være infiltrert eller eiet av kriminelle organisasjoner.
Sårbarheter	<p><u>Regulering</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Før organisasjonen kan få tillatelse til å holde bingo må den være forhåndsgodkjent av Lotteritilsynet. • Den enkelte organisasjon kan få en bingotillatelse pr. år med en samlet omsetning på inntil NOK 700 000. Det er særregler for organisasjoner som har over 1 000 eller 2 000 medlemmer under 18 år • Aktører som skal holde bingo på vegne av godkjente lag og organisasjoner (medhjelpere), må være autorisert og egnet. • Medhjelpere og organisasjoner som selv arrangerer bingo, plikter å sende inn regnskapsrapport etter at tillatelsen er ferdigspilt. <p><u>Brutto omsetning 2023</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bingo med entreprenør (fratrukket omsetning databingo på MNOK3622): MNOK 1226 • Bingo uten medhjelper: MNOK 29 127 i 2023, bingo på radio/TV: MNOK 82 <p><u>Gevinstandel</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bingo hovedspill: 72 prosent • Bingo uten medhjelper: 65 prosent • Radio/TV: 45 prosent <p><u>Online</u></p> <p>Bingo tilbys som nettbasert terminalspill. Dette er vurdert under spillkategorien «terminalspill».</p>

Bingo (hovedspill)

	<p><u>Distribusjon</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • I 2023 var det godkjent 44 bingomedhjelpere, som til sammen drev 213 bingolokaler. • Det ble gitt tillatelse til bingo uten medhjelper for 110 organisasjoner i 2023. 76 kringkastere fikk tillatelse til bingo i lokalradio/lokal-TV. • Typiske priser er inntil NOK 40 for kjøp av rekker og bonger. Typiske gevinster er NOK 100 til NOK 2 000. Enkeltgevinster opp til NOK 5000. • Jackpot inntil NOK 100 000. Det er ingen avgrensinger i antall jackpottter dette kan fordeles på. • Formidling omfatter salg og betaling ved bruk av kort eller kontant i bingohall, TV eller radio. • Det er ikke etablert beløpsgrenser for bingospill, slik at dette er opp til den enkelte spilltilbyder å fastsette (tapsgenser per hallnivå blir innført fra 1.1.2025). • Utbetaling av gevinst skjer mot innlevering av gyldig spillkvittering, enten kontant eller ved overføring til spillerens konto. • Bingo kan spilles uregistrert (det skal innføres registrert spill på hallnivå fra 1.1.2025). • Spill i bingohall kan skje kontant. <p><u>Manipulasjon</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • På generelt grunnlag kan fysiske og automatiske bingospill manipuleres ved å tillate høyere innsats og gevinst og redusere gevinstmulighet.
Risikoreduserende tiltak	<ul style="list-style-type: none"> • Lotteritilsynet gjennomfører regnskapskontroller, der det føres tilsyn med at alle organisasjonene får sin del av overskuddet. • Alle medhjelpere må sende inn bingoregneskaper til Lotteritilsynet fire ganger per år. • Lotteritilsynet gjennomfører tilsyn og kontroll av etterlevelse hos medhjelpere. • Ledelsen i hos medhjelpere skal egnethetsvurderes. • Nye bingo produkter skal risikovurderes før de blir tilbudt til kundene.

Bingo (hovedspill)	
Konsekvens	Hvitvasking gjennom bingo som tilbys i bingohaller og foreningsbingo kan påføre skade på finanssystemer og -institusjoner, økonomien og samfunnet for øvrig, inkludert effekten av primærforbrytelsen og terrorvirksomhet.
Risikovurdering	<p>Teoretiske trusler er vurdert mot identifiserte sårbarheter, risikoreducerende tiltak og konsekvens.</p> <p><u>Følgende momenter øker risikoen for hvitvasking i kategorien bingo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Per i dag kan bingo spilles anonymt og med kontanter. - <u>Innføring av registrert spill i bingohallene bidrar til enklere kunderegistrering og oppfølging av spillemønstre og forbruk på hallnivå. Hvitvaskingsloven krever imidlertid at rapporteringspliktige skal ha oversikt over kundenes transaksjoner på tvers av haller og spill som tilbys. Derfor vil ikke innføring av registrert spill på hallnivå sikre etterlevelse av hvitvaskingsregelverket. Lotteritilsynet erfarer generelt at bransjen har lite kunnskap om regelverket, som resulterer i store mangler ved rutiner, opplæring, gjennomføring av kundetiltak og oppfølging av transaksjoner</u> <p><u>Følgende momenter reduserer risikoen for hvitvasking i kategorien bingo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Begrenset omsetning, innsats og gevinst. <p>Det er MODERAT risiko for at bingo kan benyttes til hvitvasking.¹¹ Det er LAV risiko for at bingo kan benyttes til terrorfinansiering/MØV.</p> <p>Samlet vurdering: MODERAT</p>

3.6.4. Lotteri

Lotterier dekker et bredt spekter av numeriske spill hvor en vinner er valgt ved tilfeldighet. Vinnere kan velges øyeblikkelig, eller på grunnlag av ukentlige trekk.

Lotteri	
Norske spill i kategorien lotteri	<ul style="list-style-type: none"> • Lotteri omfatter følgende kategorier: • Lotteriprodukter fra Norsk Tipping (f.eks. Lotto, Viking Lotto, Flax m.fl.) • Pengespill med omsetning inntil 100 millioner kroner, regulert av pengespillforskriften kap. 8 • Pengespill med omsetning inntil 360 millioner kroner, regulert av pengespillforskriften kap. 10

¹¹ Se for øvrig kategorien «Spillterminaler» hvor databingo omtales, hvor risikoen anses for å være mer fremtredende.

Lotteri	
Teoretiske trusler	<p>Det er identifisert teoretiske trusler knyttet til lotteriprodukter fra Norsk Tipping:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spill kan gjennomføres med lånte og stjålne spillekort • Uregistrert spill på Flax <p>Det er identifisert teoretiske risikoer knyttet til pengespill med omsetning inntil 100 millioner kroner:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lotterier kan spilles anonymt • Lotterier kan spilles kontant • Tilbydere og distribusjonsapparatet har begrensede forutsetninger for å etterleve myndighetskrav og vilkår <p>Per i dag er det Pantelotteriet og Postkodelotteriet som tilbyr pengespill med omsetning over 360 millioner. Pantelotteriet kan spille anonymt, men man spiller ikke med penger. Postkodelotteriet spilles registrert og man kan ikke bruke kontanter.</p>
Sårbarheter	<p><u>Regulering</u></p> <p>Regulert av pengespilloven og pengespillforskriften</p> <hr/> <p><u>Brutto omsetning 2023</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lotteriprodukt fra Norsk Tipping: MNOK 12818 • Pengespill med omsetning inntil 100 millioner kroner – lotterier: MNOK 250 • Pengespill med omsetning inntil 360 millioner kroner: MNOK 717 <hr/> <p><u>Gevinstandel</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lotteriprodukt fra Norsk Tipping: 50 prosent, 56 prosent for Flax • Pengespill med omsetning inntil 100 millioner kroner – lotterier: 50 prosent • Pengespill med omsetning inntil 360 millioner kroner: minimum 25 prosent av tillatt omsetning <hr/> <p><u>Online</u></p> <p>Lotterier fra Norsk Tipping og pengespill med omsetning inntil 100 millioner kroner og Postkodelotteriet - tilbys nettbasert. Pantelotteriet tilbys ikke online.</p>

Lotteri

Distribusjon

- Lotteriprodukter fra Norsk Tipping:
  - Formidling omfatter salg og betaling av spill gjennom kommisjonærer og elektroniske kanaler (internett og mobil)
  - Ved betaling av spill hos kommisjonær og elektroniske kanaler (internett og mobil) kan det benyttes innestående på spillekonto, bankkort (debetkort) og kontanter
  - Spill hos kommisjonær kan skje kontant, innen rammen for spillegrensen for spillproduktet
  - Andelsspill hvor ikke andelshavere registreres
  - Spill som formidles via distribusjonsapparatet overvåkes og kontrolleres av spilltilbyderen
- Pengespill med omsetning inntil 100 millioner kroner:
  - Spilltilbydere med tillatelse etter pengespillforskriften kap. 8 har etablert ordninger som krever identifisering og registrering av spillere.
  - Spill skjer i hovedsak digitalt ved bruk av elektroniske kanaler
  - Pris pr. spill er mindre beløp og det er lagt en begrensning på antall spill per registrerte spiller
  - Toppgevinstgrensen er på NOK 2 millioner
- Pengespill med omsetning inntil 360 millioner kroner:
  - Pantelotteriet tilbys på dagligvarebutikker, Postkodelotteriet tilbys på nettet
  - Pantelotteriet kan spilles anonymt. Postkodelotteriet spilles registrert
  - Pantelotteriet spilles ikke med penger (panteflasker), toppgevinsten er 1 million kr.
  - Postkodelotteri forutsetter at man har et abonnement (pris per måned er 200 kr). Man kan vinne 10. millioner kroner 3 ganger i året (kjempegevinsten)

Manipulasjon

- På generelt grunnlag kan lotterier manipuleres ved å tillate høyere innsats og gevinst og redusere gevinstmulighet

Lotteri	
Risikoreduserende tiltak	<ul style="list-style-type: none"> • Lotteriprodukt fra Norsk Tipping: <ul style="list-style-type: none"> ○ Alt spill skjer registrert med unntak av Flax ○ Det er fastsatt beløpsgrenser for bruk av kontanter ○ Gevinster godskrives spillekonto og gevinster over NOK 10 000 skal utbetales til konto i bank ○ Spilltilbydere skal føre kontroll og overvåking med spill som formidles gjennom distribusjonsapparatet ○ Lotteritilsynet gjennomfører kontroller og tilsyn utfra risiko og vesentlighetsvurdering • Pengespill med omsetning inntil 100 millioner kroner: <ul style="list-style-type: none"> ○ Lotteritilsynet setter strenge krav knyttet til godkjenning av søknad ○ Lotteritilsynet gjennomfører kontroller og tilsyn utfra risiko og vesentlighetsvurdering ○ Det kontrolleres løpende om organisasjonene tilfredsstillere kravene til å være godkjent, og om de benytter lotterimidler på riktig måte ○ Lotterigodkjente organisasjonene må årlig sende regnskapsrapport ○ Lotteriverdige organisasjoner kan miste godkjenningen på grunn av manglende innsending av regnskapsrapport • Pengespill med omsetning inntil 360 millioner kroner: <ul style="list-style-type: none"> ○ Lotteritilsynet setter strenge krav knyttet til godkjenning av søknad ○ Den som kjøper pengespill med omsetning inntil 360 millioner, skal motta kvittering som bekrefter innsatsen. ○ Egne krav til rapportering ○ Kan søke om fritak fra hvitvaskingsloven. Men må synliggjøre at risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering er lav. Ikke fritatt fra kravet om egnethetsvurdering.
Konsekvens	<ul style="list-style-type: none"> • Hvitvasking gjennom lotterispill kan påføre skade på finanssystemer og -institusjoner, økonomien og samfunnet for øvrig, inkludert effekten av primærforbrytelsen og terrorvirksomhet.

Lotteri	
Risikovurdering	<p>Teoretiske trusler er vurdert mot identifiserte sårbarheter, risikoreducerende tiltak og konsekvens.</p> <p><u>Følgende momenter øker risikoen for hvitvasking for lotteri:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mulighet for omsetning av vinnerlodd. <p><u>Følgende momenter reduserer risikoen for hvitvasking for lotteri:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Samme regler for distribusjon og gevinstutbetaling lotterier uavhengig av om disse er landsdekkende, regionale og lokale - Geografiske salgsareal og volum begrenser risikoen for skade og mulig bruk av spilltjenestene for hvitvaskingsformål <p>Gevinstandelen er lav.</p> <p>Det er LAV risiko for at lotteri kan benyttes til hvitvasking. Det er LAV risiko for at lotteri kan benyttes til terrorfinansiering.</p> <p>Samlet vurdering: LAV.</p>

3.6.5. Fysisk kasino

Med fysisk kasino forstås et sted hvor sjansespill er organisert. I praksis er det ColorLine sine fem skip i rute mellom norsk og utenlandsk havn som tilbyr fysisk kasino begrenset til spillebord og terminalspill. Terminalspill er omtalt under kategorien «Spillterminaler».

Fysisk kasino	
Norske spill i kategorien fysisk kasino	<p>Spillebord som tilbyr følgende spill:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Black Jack • Rulett
Teoretiske trusler	<p>Det er identifisert teoretiske trusler knyttet til fysisk kasino:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kontanter med utbytte fra straffbare handlinger kan benyttes til spill med kontant innsats • Det kan spilles anonymt • Kvittering eller dokumentasjon fra utbetaling av gevinst kan være et «verdidokument» blant kriminelle aktører, da dette kan bekrefte midlens opprinnelse

Fysisk kasino	
Sårbarheter	<u>Regulering</u> <ul style="list-style-type: none"> • Pengespillforskrift (FOR-2022-11-17-1978), kap. 13 • For alle spill gjelder spilleregler som er opplyst i spillelokalet • Tillatelse gitt til én aktør (gjennom selskapene Color Line Transport og Color Line Cruise)
	<u>Brutto omsetning 2023</u> <ul style="list-style-type: none"> • Norske og utenlandske passasjerer spilte totalt i 2023 for MNOK 628 om bord i skip (der 88 MNOK på spillebord og 540 MNOK på automater).
	<u>Gevinstandel</u> <ul style="list-style-type: none"> • 70,45 prosent
	<u>Online</u> Nei
	<u>Distribusjon</u> <ul style="list-style-type: none"> • Kun tillatt å kjøpe sjetonger med kontanter • Spill skjer uregistrert • Gevinstutbetaling skjer ved veksling av sjetonger til kontanter, uten at det gis kvittering som entydig identifiserer spilleren. • Black Jack: <ul style="list-style-type: none"> ○ Maksimum innskudd pr. spill kr 400 ○ Maksimum gevinst: 1500 NOK • Rulett: <ul style="list-style-type: none"> ○ Maksimal gevinst: 30 x innskudd, men maks NOK 1500
	<u>Manipulasjon</u> <ul style="list-style-type: none"> • På generelt grunnlag kan kasinospill manipuleres ved å tillate høyere innsats og gevinst og redusere gevinstmulighet.
Risikoreducerende tiltak	<ul style="list-style-type: none"> • Tilgjengeligheten for spill til sjøs er mindre enn for spill på land • Utbetaling av større gevinster skjer direkte fra de ansatte • Maksimum innskudd kan ikke overstige NOK 1500 • Maksimum gevinst pr. spill kan ikke overstige to og en halv ganger innskuddet

Fysisk kasino	
Konsekvens	Hvitvasking gjennom kasinospill som tilbys som fysisk kasino, kan påføre skade på finanssystemer og -institusjoner, økonomien og samfunnet for øvrig, inkludert effekten av primærforbrytelsen og terrorvirksomhet.
Risikovurdering	<p>Teoretiske trusler er vurdert mot identifiserte sårbarheter, risikoreducerende tiltak og konsekvens.</p> <p><u>Følgende momenter reduserer risikoen for hvitvasking for fysisk kasino:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Spillebord tilbys kun ombord på skip, begrenset til én spilltilbyder. Strenge begrensinger i størrelsen på innsats og gevinst. <p>Følgende momenter øker risikoen for hvitvasking for fysisk kasino:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Anonymt spill - Kontant betaling - Høy gevinstandel gjør at fysisk kasino kan være attraktivt for hvitvasking av straffbart utbytte. <p>Det er MODERAT risiko for at kasino kan benyttes til hvitvasking. Det er LAV risiko for at kasino kan benyttes til terrorfinansiering.</p> <p>Samlet vurdering: MODERAT.</p>

3.6.6. Poker

Pokerspill regnes i Norges som et spill med helt eller delvis tilfeldig utfall. I Norge er det kun poker i vennelag og NM i turneringspoker som er lovlig pokerspill.

Poker	
Norske spill i kategorien poker	<ul style="list-style-type: none"> • Årlig norgesmesterskap i turneringspoker <p>(Poker i vennelag er ikke underlagt hvitvaskingsreglene og er derfor ikke vurdert.)</p>
Teoretiske trusler	<p>Det er identifisert teoretiske trusler knyttet til poker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pokerspillere kan være tilknyttet miljøer som også spiller uregulert poker i Norge • Muligheten for bevisst tap, som medfører gevinster til en annen spiller

Poker

Sårbarheter	<u>Regulering</u> <ul style="list-style-type: none"> • Kun en lotteriverdig organisasjon har tillatelse • Pengespilloven og pengespillforskriften • Poker-NM krever registrering av alle spillere • For alle registrerte spill kundeforhold gjelder spilleregler og avtalevilkår • Mesterskapet er åpent for norske statsborgere, og spillere med boligadresse registrert i Norge • Spillerne må ha en norsk bankkonto for å kunne delta. Innskudd og gevinst betales elektronisk
	<u>Omsetning 2023</u> <ul style="list-style-type: none"> • MNOK 34
	<u>Gevinstandel</u> <ul style="list-style-type: none"> • 83 prosent.
	<u>Online</u> <ul style="list-style-type: none"> • Nei
	<u>Distribusjon</u> <ul style="list-style-type: none"> • Oppnevnt autorisertmedhjelper til å arrangere pokerturneringer i Norge • Maksimalt innskudd NM er på NOK 20 000 pr. spiller • Maksimalt innskudd på kvalifiseringsturneringer er på NOK 5 000 pr. spiller • Maksimal gevinst er NOK 2 000 000 • Innsats og gevinst formidles via medhjelperens bankkonto • Spillere kan ikke kjøpe seg inn med kontanter eller kredittkort • Det er ikke mulig å overføre premier til andre kontoer eller personer
	<u>Manipulasjon</u> <ul style="list-style-type: none"> • På generelt grunnlag kan pokerspill manipuleres ved å tillate høyere innsats og gevinst og redusere gevinstmulighet.

Poker	
Risikoreduserende tiltak	<ul style="list-style-type: none"> • Detaljert turneringsregler og vilkår for deltakelse • Alt spill skjer registrert • Innbetaling av deltagerinnskudd og utbetaling av gevinster skal skje ved elektronisk overføring mellom arrangørens bankkonto og deltakers bankkonto • Maksimalt innskudd i en regional kvalifiseringsturnering er NOK 5 000 • Maksimalt innskudd i norgesmesterskapet NOK 20 000
Konsekvens	Hvitvasking gjennom poker-NM kan påføre skade på finanssystemer og -institusjoner, økonomien og samfunnet for øvrig, inkludert effekten av primærforbrytelsen og terrorvirksomhet.
Risikovurdering	<p>Teoretiske trusler er vurdert mot identifiserte sårbarheter, risikoreduserende tiltak og konsekvens.</p> <p><u>Følgende momenter øker risikoen for hvitvasking i pokerspill:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Høy gevinstandel <p><u>Følgende momenter reduserer risikoen for hvitvasking i pokerspill:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Det kan ikke spilles anonymt - Innskudd/ gevinst skjer ved bankoverføring/debetkort - Det er kun én spilltilbyder med tillatelse til poker - Kun turneringspoker, ikke cashgames - Kun årlig arrangement <p>Det er LAV risiko for at poker kan benyttes til hvitvasking. Det er LAV risiko for at poker kan benyttes til terrorfinansiering. Samlet vurdering: LAV.</p>